

॥पञ्चमः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां सप्तमकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः॥

गावो वा एतत्सुत्रमासताशृङ्गाः सुतीः शृङ्गाणि नो जायन्ता इति कामेन तासां दश मासा निषण्णा आसन्नथ शृङ्गाण्यजायन्त ता उदतिष्ठन्नराथस्मेत्यथ यासां नाजायन्त ताः संवत्सरमाप्त्वोदतिष्ठन्नराथस्मेति यासां चाजायन्त यासां च न ता उभयीरुदतिष्ठन्नराथस्मेति गोसुत्रं वै (१)

संवत्सरो य एवं विद्वांसः संवत्सरमुपयन्त्यध्रुवन्त्येव तस्मात्तूपरा वार्षिकौ मासौ पत्वा चरति सुत्राभिजितुः ह्यस्यै तस्मात्संवत्सरसदो यत्किं च गृहे क्रियते तदाप्तमवरुद्धमभिजितं क्रियते समुद्रं वा एते प्र प्लवन्ते ये संवत्सरमुपयन्ति यो वै समुद्रस्य पारं न पश्यन्ति न वै स तत् उदति संवत्सरः (२)

वै समुद्रस्तस्यैतत्पारं यदतिरात्रौ य एवं विद्वांसः संवत्सरमुपयन्त्यनार्ता एवोदचं गच्छन्तीयं वै पूर्वोऽतिरात्रोऽसावुत्तरो मनः पूर्वो वागुत्तरः प्राणः पूर्वोऽपान उत्तरः प्ररोधनं पूर्व उदयनमुत्तरो ज्योतिष्टोमो वैश्वानरोऽतिरात्रो भवति ज्योतिरेव पुरस्ताद्बधते सुवर्गस्य लोकस्यानुख्यात्यै चतुर्विंशः प्रायणीयो भवति चतुर्विंशतिरर्धमासाः (३)

संवत्सरः प्रयन्त एव संवत्सरे प्रति तिष्ठन्ति तस्य त्रीणि

च शतानि षष्टिश्च स्तोत्रीयास्तावतीः संवत्सरस्य रात्रय उभे
 एव संवत्सरस्य रूपे आप्नुवन्ति ते सङ्स्थित्या अरिष्ट्या
 उत्तरैरहोभिश्चरन्ति षड्हा भवन्ति षड्हा ऋतवः संवत्सर ऋतुष्वेव
 संवत्सरे प्रति तिष्ठन्ति गौश्रायुश्च मध्यतः स्तोमौ भवतः
 संवत्सरस्यैव तन्मिथुनं मध्यतः (४)

दधति प्रजननाय ज्योतिरभितो भवति विमोचनमेव
 तच्छन्दांस्येव तद्विमोकं यन्त्यथो उभयतो ज्योतिषैव षड्हेन
 सुवर्गं लोकं यन्ति ब्रह्मवादिनो वदन्त्यासते केन यन्तीति
 देवयानेन पथेति ब्रूयाच्छन्दांसि वै देवयानः पन्था गायत्री
 त्रिष्टुब्जगती ज्योतिर्वै गायत्री गौस्त्रिष्टुगायुर्जगती यदेते स्तोमा
 भवन्ति देवयानेनैव (५)

तत्पथा यन्ति समानः सामं भवति देवलोको वै सामं
 देवलोकादेव न यन्त्यन्या अन्या ऋचो भवन्ति मनुष्यलोको वा
 ऋचो मनुष्यलोकादेवान्यमन्यं देवलोकमभ्यारोहन्तो यन्त्यभिवर्तो
 ब्रह्मसामं भवति सुवर्गस्य लोकस्याभिवृत्त्या अभिजिद्भवति
 सुवर्गस्य लोकस्याभिजित्यै विश्वजिद्भवति विश्वस्य जित्यै
 मासिमांसि पृष्ठान्युप यन्ति मासिमांस्यतिग्राह्या गृह्यन्ते
 मासिमांस्येव वीर्यं दधति मासां प्रतिष्ठित्या उपरिष्ठान्मासां
 पृष्ठान्युप यन्ति तस्मादुपरिष्ठादोषधयः फलं गृह्णन्ति॥ (६)

गावो वा एतत्सन्त्रमांसताशृङ्गाः सतीः शृङ्गाणि सिषांसन्तीस्तासां
 दश मासा निषण्णा आसन्नथ शृङ्गाण्यजायन्त ता अब्रुवन्नरात्स्मोत्तिष्ठा-
 तं काममरुत्स्महि येन कामेन न्यषदामेति तासामु त्वा
 अब्रुवन्नर्था वा यावतीर्वासामहा एवेमौ द्वादशौ मासौ संवत्सरः
 सम्पाद्योत्तिष्ठामेति तासाम् (७)

द्वादशे मासि शृङ्गाणि प्रावर्तन्त श्रद्धया वाश्रद्धया वा ता
 इमा यास्तूपरा उभय्यो वाव ता आर्ध्वान् याश्च शृङ्गाण्यसन्वन्
 याश्चोर्जमवारुन्धतर्धोति दशसु मासूत्तिष्ठन्नृधोति द्वादशसु य एवं
 वेद पदेन खलु वा एते यन्ति विन्दति खलु वै पदेन यन्तद्वा
 एतदृद्धमयनन्तस्मादेतद्गोसनि॥ (८)

तिष्ठामेति तासान्तस्माद्दे च॥ [२]

प्रथमे मासि पृष्ठान्युप यन्ति मध्यम उप यन्त्युत्तम उप
 यन्ति तदाहुर्या वै त्रिरेकस्याहं उपसीदन्ति दहं वै सापराभ्यां
 दोहाभ्यां दुहेऽथ कुतः सा धौक्ष्यते यां द्वादश कृत्वं उपसीदन्तीति
 संवत्सरः सम्पाद्योत्तिष्ठे मासि सकृत्पृष्ठान्युपैयुस्तद्यजमाना यज्ञं
 पशूनव रुन्धते समुद्रं वै (९)

एतेऽनवारमपारं प्र प्लवन्ते ये संवत्सरमुपयन्ति यद्वहद्रथन्तरे
 अन्वर्जैर्युथ मध्ये समुद्रस्य प्लवमन्वर्जैर्युस्तादृक्तदनुत्सर्गं
 बृहद्रथन्तराभ्यामित्वा प्रतिष्ठां गच्छन्ति सर्वेभ्यो वै कामेभ्यः

सन्धिर्दुहे तद्यजमानाः सर्वान्कामानव रुन्धते॥ (१०)

समुद्रं वै चतुस्त्रिंशच्च॥ [३]

सामान्यं ऋचौ भवन्ति मनुष्यलोको वा ऋचौ मनुष्यलोकादेव न यन्त्यन्यदन्यत्सामं भवति देवलोको वै सामं देवलोकादेवान्यमन्यं मनुष्यलोकं प्रत्यवरोहन्तो यन्ति जगतीमग्र उप यन्ति जगतीं वै छन्दांसि प्रत्यवरोहन्त्याग्रयणं ग्रहा बृहत्पृष्ठानि त्रयस्त्रिंशश्च स्तोमास्तस्माज्ज्यायांसं कनीयान्प्रत्यवरोहति वैश्वकर्मणो गृह्यते विश्वान्येव तेन कर्माणि यजमाना अव रुन्धत आदित्यः (११)

गृह्यत इयं वा अदिति रस्यामेव प्रति तिष्ठन्त्यन्योन्यो गृह्यते मिथुनत्वाय प्रजात्या अवान्तरं वै दशरात्रेण प्रजापतिः प्रजा असृजत यद्दशरात्रो भवति प्रजा एव तद्यजमानाः सृजन्त एताश्च ह वा उदङ्कः शौल्बायनः सत्रस्यर्द्धिमुवाच यद्दशरात्रो यद्दशरात्रो भवति सत्रस्यर्द्धा अथो यदेव पूर्वेष्वहःसु विलोम क्रियते तस्यैवैषा शान्तिः॥ (१२)

आदित्यस्तस्यैव द्वे च॥ [४]

यदि सोमो सः सुतौ स्यातां महति रात्रियै प्रातरनुवाकमुपाकुर्यात् वाचं पूर्वं देवताः पूर्वश्छन्दांसि वृद्धे वृषण्वतीं प्रतिपदं कुर्यात्प्रातःसवनादेवैषामिन्द्रं वृद्धेऽथो खल्वाहुः सवनमुखेसवनमुखे कार्येति सवनमुखात्सवनमुखादेवैषामिन्द्रं वृद्धे संवेशायोपवेशाय

गायत्रियास्त्रिष्टुभो जगत्या अनुष्टुभः पङ्क्त्या अभिभूत्यै स्वाहा
छन्दांसि वै संवेश उपवेशश्छन्दोभिरेवेषाम् (१३)

छन्दांसि वृद्धे सजनीयः शस्यं विहव्यः शस्यमगस्त्यस्य
कयाशुभीयः शस्यमेतावद्वा अस्ति यावदेतद्यावदेवास्ति तदेषां
वृद्धे यदि प्रातःसवने कलशो दीर्येत वैष्णवीषु शिपिविष्टवतीषु
स्तुवीरन् यद्वै यज्ञस्यातिरिच्यते विष्णुं तच्छिपिविष्टमभ्यति
रिच्यते तद्विष्णुः शिविपिष्टोऽतिरिक्त एवातिरिक्तं दधात्यथो
अतिरिक्तेनैवातिरिक्तमाप्त्वाव रुन्धते यदि मध्यन्दिने दीर्येत
वषट्कारनिधनः सामं कुर्युर्वषट्कारो वै यज्ञस्य प्रतिष्ठा
प्रतिष्ठामेवैनद्रमयन्ति यदि तृतीयसवन एतदेव॥ (१४)

छन्दोभिरेवेषामवैकान्रविः श्रुतिश्च॥ [५]

षडहैर्मासान्थ्सम्पाद्याहरुथ्सृजन्ति षडहैर्हि मासान्थ्सम्पश्यन्त्य
मासान्थ्सम्पश्यन्त्यमावास्यया मासान्थ्सम्पाद्याहरुथ्सृजन्त्यमावास्यया
हि मासान्थ्सम्पश्यन्ति पौर्णमास्या मासान्थ्सम्पाद्याहरुथ्सृजन्ति
पौर्णमास्या हि मासान्थ्सम्पश्यन्ति यो वै पूर्ण आसिञ्चति परा स
सिञ्चति यः पूर्णादुदचति (१५)

प्राणमस्मिन्थ्स दधाति यत्पौर्णमास्या मासान्थ्सम्पाद्याहरुथ्सृजन्ति
संवत्सरायैव तत्प्राणं दधति तदनु सत्रिणः प्राणन्ति
यदहर्नोथ्सृजेयुर्यथा दतिरुपनद्धो विपतत्येवः संवत्सरो वि

पतेदार्तिमार्च्छैर्युयत्पौर्णमास्या मासांश्चसम्पाद्याहंरुथ्सृजन्ति
संवत्सरायैव तदुदानं दधति तदनु सत्रिण उत (१६)

अनन्ति नार्तिमार्च्छन्ति पूर्णमासे वै देवानां सुतो
यत्पौर्णमास्या मासांश्चसम्पाद्याहंरुथ्सृजन्ति देवानामेव तद्यज्ञेन
यज्ञं प्रत्यवरोहन्ति वि वा एतद्यज्ञं छिन्दन्ति यत्पंडुहसन्ततः
सन्तमथाहंरुथ्सृजन्ति प्राजापत्यं पशुमालभन्ते प्रजापतिः
सर्वा देवता देवताभिरेव यज्ञः सं तन्वन्ति यन्ति वा एते
सर्वनाद्येऽहः (१७)

उथ्सृजन्ति तुरीयं खलु वा एतत्सवनं यत्सांन्नाय्यं यत्सांन्नाय्यं
भवन्ति तेनैव सर्वान्न यन्ति समुपहूय भक्षयन्त्येतत्सोमपीथा
ह्येतर्हि यथायतनं वा एतेषां सवनं भाजो देवता गच्छन्ति
येऽहंरुथ्सृजन्त्यनुसवनं पुरोडाशान्निर्वपन्ति यथायतनादेव
सवनं भाजो देवता अव रुन्धतेऽष्टाकपालान्प्रातःसवनं एका-
दशकपालान्माध्यन्दिने सवने द्वादशकपालांस्तृतीयसवने
छन्दांस्येवात्वाव रुन्धते वैश्वदेवं चरुं तृतीयसवने निर्वपन्ति
वैश्वदेवं वै तृतीयसवनन्तेनैव तृतीयसवनान्न यन्ति॥ (१८)

उदचत्युद्येऽहरात्वा पञ्चदश च॥ [६]

उथ्सृज्या (३) त्रोथ्सृज्या (३) मिति मीमांसन्ते
ब्रह्मवादिनस्तद्वाहुरुथ्सृज्यमेवेत्यमावास्यायां च पौर्णमास्यां

चो॒त्सृज्य॒मित्या॑हुरे॒ते हि य॒ज्ञं वह॑त॒ इति॒ ते त्वाव॑ नो॒त्सृज्ये॑
इत्या॑हुर्ये॒ अ॒वान्तरं॑ य॒ज्ञं भे॑जाते॒ इति॒ या प्र॑थ॒मा व्य॑ष्टका॒
तस्या॑मु॒त्सृज्य॒मित्या॑हुरे॒ष वै मा॒सो वि॑शर॒ इति॒ नादि॑ष्टम् (१९)

उ॒त्सृजे॒युर्य॑दादि॑ष्टमु॒त्सृजे॒युर्या॑दृ॒शे पुनः॑ पर्या॒प्लावे॑ म॒थ्ये
षड॒हस्य॑ स॒म्पद्ये॑त षड॒हैर्मा॑सा॒न्त्स॒म्पाद्य॑ य॒त्स॒प्तम॑मह॒-
स्तस्मि॑न्नु॒त्सृज्ये॒युस्तद॑ग्नये॒ वसु॑मते॒ पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं
निर्व॑पेयुरे॒न्द्रं दधी॑न्द्रा॒य म॒रुत्व॑ते॒ पुरो॒डाश॑मेका॒दश॑कपालं
वैश्व॑दे॒वं द्वा॒दश॑कपालम॒ग्रेवै॑ वसु॑मतः प्रातः॒सवनं॑ यद॒ग्नये॑ वसु॑मते
पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं निर्व॑पन्ति॒ देवता॑मे॒व तद्वा॒ग्निनीं॑ कुर्वन्ति॒ (२०)

स॒वन॑म॒ष्टाभि॑रुप॑ यन्ति॒ यदै॒न्द्रं दधि॑ भव॒तीन्द्र॑मे॒व तद्वा॒ग्नि॒धेया॑न्न
च्या॑वय॒न्तीन्द्र॑स्य॒ वै म॒रुत्व॑तो॒ माध्य॑दिन॒ः स॒वनं॑ यदिन्द्रा॒य म॒रुत्व॑ते
पुरो॒डाश॑मेका॒दश॑कपालं निर्व॑पन्ति॒ देवता॑मे॒व तद्वा॒ग्निनीं॑ कुर्वन्ति॒
स॒वन॑मेका॒दश॑भि॒रुप॑ यन्ति॒ विश्वे॑षां॒ वै दे॒वाना॑मृ॒भुमता॑ तृतीय॑सवनं
यद्वै॑श्वदे॒वं द्वा॒दश॑कपालं निर्व॑पन्ति॒ देवता॑ ए॒व तद्वा॒ग्निनीः॑ कुर्वन्ति॒
स॒वनं॑ द्वा॒दश॑भिः (२१)

उप॑ यन्ति प्राजाप॒त्यं प॒शुमा॑ ल॒भन्ते॑ य॒ज्ञो वै प्र॒जा-
प॑तिर्य॒ज्ञस्यान॑नुसर्गायाभि॒वर्त॑ इतः॒ षण्मा॑सो ब्र॒ह्मसा॑मं भ॒वति॑
ब्र॒ह्म वा अ॑भि॒वर्तो॑ ब्र॒ह्मणै॑व तथ्सु॑व॒र्गं लो॒कम॑भि॒वर्तय॑न्तो यन्ति॒
प्रति॑कूलमि॒व ही॑तः सु॒व॒र्गो लो॒क इन्द्र॑ क्रतुं॒ न आ॒ भर॑

पिता पुत्रेभ्यो यथा॥ शिक्षां नो अस्मिन्पुरुहूत यामनि जीवा
ज्योतिरशीमहीत्यमुत आयताः षण्मासो ब्रह्मसामं भवत्ययं वै
लोको ज्योतिः प्रजा ज्योतिरिममेव तल्लोकं पश्यन्तोऽभिवदन्त
आ यन्ति॥ (२२)

नार्दिष्टकुर्वन्ति द्वादशभिरिति विशतिश्च॥ [७]

देवानां वा अन्तं जग्मुषामिन्द्रियं वीर्यमपाक्रामत्तत्क्रोशेनावा
रुन्धत तत्क्रोशस्य क्रोशत्वं यत्क्रोशेन चात्वालस्यान्ते स्तुवन्ति
यज्ञस्यैवान्तं गत्वेन्द्रियं वीर्यमव रुन्धते सत्रस्यर्द्धाहवनीयस्यान्ते
स्तुवन्त्यग्निमेवोपद्रष्टारं कृत्वर्द्धिमुप यन्ति प्रजापतेरहृदयेन
हविर्धानेऽन्तः स्तुवन्ति प्रेमाणमेवास्य गच्छन्ति श्लोकेन
पुरस्तात्सदसः (२३)

स्तुवन्त्यनुश्लोकेन पश्चाद्यज्ञस्यैवान्तं गत्वा श्लोकभाजो
भवन्ति नवभिरध्वर्युरुद्रायति नव वै पुरुषे प्राणाः प्राणानेव
यजमानेषु दधाति सर्वा ऐन्द्रियो भवन्ति प्राणेष्वेवेन्द्रियं
दधत्यप्रतिहृताभिरुद्रायति तस्मात्पुरुषः सर्वाण्यन्यानि शीर्ष्णो-
ऽङ्गानि प्रत्यचति शिर एव न पञ्चदशः रथन्तरं भवतीन्द्रियमेवाव
रुन्धते सप्तदशम् (२४)

बृहदन्नाद्यस्यावरुद्धा अथो प्रैव तेन जायन्त एकविंशं भद्रं
द्विपदासु प्रतिष्ठित्यै पत्न्य उप गायन्ति मिथुनत्वाय प्रजात्यै

प्रजापतिः प्रजा असृजत सोऽकामयतासामुहं राज्यं परीयामिति
तासां राजनेनैव राज्यं पर्येतद्राजनस्य राजनत्वं यद्राजनं
भवति प्रजानामेव तद्यजमाना राज्यं परि यन्ति पञ्चविंशं भवति
प्रजापतेः (२५)

आप्त्यै पञ्चभिस्तिष्ठन्तः स्तुवन्ति देवलोकमेवाभि जयन्ति
पञ्चभिरासीना मनुष्यलोकमेवाभि जयन्ति दश सम्पद्यन्ते दशाक्षरा
विराडन्नं विराजैवान्नाद्यमव रुन्धते पञ्चधा विनिषद्य स्तुवन्ति पञ्च
दिशो दिक्ष्वेव प्रति तिष्ठन्त्येकैकयास्तुतया समायन्ति दिग्भ्य
एवान्नाद्यं सम्भरन्ति तामिरुद्गातोद्गायति दिग्भ्य एवान्नाद्यम् (२६)

सम्भृत्य तेज आत्मन्दधते तस्मादेकः प्राणः सर्वाण्यङ्गान्यवत्यथो
यथा सुपर्ण उत्पतिष्यज्झिर उत्तमं कुरुत एवमेव तद्यजमानाः
प्रजानामुत्तमा भवन्त्यासुन्दीमुद्गाता रोहति साम्राज्यमेव गच्छन्ति
प्लेङ्गं होता नाकस्यैव पृष्ठं रोहन्ति कूर्चावध्वर्युर्ब्रध्नस्यैव विष्टपं
गच्छन्त्येतावन्तो वै देवलोकास्तेष्वेव यथापूर्वं प्रति तिष्ठन्त्यथो
आक्रमणमेव तथ्सेतुं यजमानाः कुर्वते सुवर्गस्य लोकस्य
समंष्ट्यै॥ (२७)

सदसः सप्तदशं प्रजापतेर्गायति दिग्भ्य एवान्नाद्यं प्रत्येकादश च॥ [८]

अर्क्येण वै संहस्रशः प्रजापतिः प्रजा असृजत ताभ्य
इलान्देनेरां लूतामवारुन्ध यदर्क्यम्भवति प्रजा एव तद्यजमानाः
सृजन्त इलान्दं भवति प्रजाभ्य एव सृष्टाभ्य इरां लूतामव

रुन्धते तस्माद्या९ समा९ स॒त्र९ समृद्धं क्षोधु॑कास्ता९ समा॑ प्र॒जा
इष॑ः ह्या॑सामूर्जमाददते या९ समा॑ व्य॒द्धमक्षो॑धुकास्ता९ समा॑
प्र॒जाः (२८)

न ह्या॑सामिषमूर्जमाददत उत्क्रोदं कुर्वते यथा बन्धान्मुमुचाना
उत्क्रोदं कुर्वत ए॒वमे॒व तद्य॑जमाना देवबन्धान्मुमुचाना
उत्क्रोदं कुर्वत इषमूर्जमात्मन्दधाना वा॒णः श॒तत॑न्तुर्भवति
श॒तायुः पुरु॑षः श॒तेन्द्रि॑य आयुष्येवेन्द्रिये प्रति॑ तिष्ठन्त्याजिं
धाव॑न्त्यनभिजितस्याभिजित्यै दुन्दुभीन्समाघ्नन्ति पर॒मा वा ए॒षा
वा॒ग्या दु॑न्दुभौ पर॒मामे॒व (२९)

वाचमव॑ रुन्धते भूमिदुन्दुभिमा घ्नन्ति यैवेमां वाक्प्रविष्टा
तामेवाव॑ रुन्धतेऽथो॑ इ॒मामे॒व ज॑यन्ति सर्वा वाचो॑ वदन्ति सर्वासां
वा॒चामव॑रुद्धा आर्द्रे चर्म॑न्व्यायच्छेते इन्द्रियस्याव॑रुद्धा आ॒न्यः
क्रोश॑ति प्रा॒न्यः श॑सति य आ॒क्रोश॑ति पु॒नात्ये॒वैना॒न्त्स स यः
प्र॒श॑सति पू॒तेष्वे॒वान्नाद्य॑ दधात्यृषि॑कृतं च (३०)

वा ए॒ते दे॒वकृ॑तं च पूर्वे॑र्मासैरव॑ रुन्धते यद्भू॑तेच्छदा९
सामा॑नि भव॑न्त्युभयस्याव॑रुद्धौ यन्ति वा ए॒ते मि॑थुनाद्ये
संव॑त्सरमु॑पयन्त्यन्तर्वे॑दि मि॑थुनौ सम्भव॑तस्तेनै॒व मि॑थुनान्न
यन्ति॥ (३१)

चर्माव॑ भिन्दन्ति पाप्मान॑मे॒वैषाम॑व॒ भिन्दन्ति॒ माप॑ रा॒थ्सी॒र्माति॑
 व्या॒थ्सी॒रित्या॑ह॒ सम्प्र॒त्ये॒वैषा॑ पाप्मान॑म॒व॒ भिन्दन्त्यु॑दकुम्भान॑धिनि॒धाय॑
 दा॒स्यो॑ मा॒र्जा॒लीयं॑ परि॑ नृत्यन्ति प॒दो नि॒घ्नती॑रि॒दं म॑धुं गाय॑न्त्यो
 मधु॑ वै दे॒वाना॑ पर॒मम॑न्नाद्यं पर॒ममे॒वान्नाद्य॑म॒व॒ रुन्धते॑ प॒दो नि
 घ्नन्ति॑ महीयामे॒वैषु॑ दधति॥ (३२)

चर्मेकान्नपञ्चाशत्॥

[१०]

पृ॒थि॒व्यै स्वा॒हान्तरि॑क्षाय॒ स्वाहा॑ दि॒वे स्वाहा॑ सम्प्लो॒ष्यते॑ स्वाहा॑
 स॒म्प्ल॒व॒मा॒नाय॑ स्वाहा॒ सम्प्लु॑ताय॒ स्वाहा॑ मे॒घायि॑ष्यते स्वाहा॑ मे॒घाय॑ते
 स्वाहा॑ मे॒घि॒ताय॑ स्वाहा॑ मे॒घाय॑ स्वाहा॑ नी॒हा॒राय॑ स्वाहा॑ नि॒हाका॑यै
 स्वाहा॑ प्रा॒स॒चाय॑ स्वाहा॑ प्र॒च॒लाका॑यै स्वाहा॑ वि॒द्योति॑ष्यते स्वाहा॑
 वि॒द्योत॑मानाय॒ स्वाहा॑ संवि॒द्योत॑मानाय॒ स्वाहा॑ स्त॒नयि॑ष्यते स्वाहा॑
 स्त॒नय॑ते स्वाहो॒ग्रः स्त॒नय॑ते स्वाहा॑ व॒र्षि॑ष्यते स्वाहा॑ व॒र्षते॑
 स्वाहा॑भि॒व॒र्षते॑ स्वाहा॑ परि॒व॒र्षते॑ स्वाहा॑ सं॒व॒र्षते॑ (३३)

स्वाहा॑नु॒व॒र्षते॑ स्वाहा॑ शी॒कायि॑ष्यते स्वाहा॑ शी॒काय॑ते
 स्वाहा॑ शी॒कि॒ताय॑ स्वाहा॑ प्रो॒षि॑ष्यते स्वाहा॑ प्रु॒ष्णते॑ स्वाहा॑
 परि॒प्रु॒ष्णते॑ स्वाहो॑द्ग॒ही॑ष्यते स्वाहो॑द्ग॒ह्णते॑ स्वाहो॑द्ग॒ही॒ताय॑ स्वाहा॑
 वि॒प्लो॑ष्यते स्वाहा॑ वि॒प्ल॒व॒मा॒नाय॑ स्वाहा॑ वि॒प्लु॑ताय॒ स्वाहा॑त॒प्स्य॑ते
 स्वाहा॑त॒प॑ते स्वाहो॒ग्रमा॑त॒प॑ते स्वाहो॒र्ग्यः स्वाहा॑ य॒जुर्भ्यः॑ स्वाहा॑
 सा॒म॒भ्यः स्वाहा॑ङ्गि॒रो॒भ्यः स्वाहा॑ वे॒दै॒भ्यः स्वाहा॑ गा॒था॒भ्यः स्वाहा॑

नाराश॑सी॒भ्यः स्वाहा॑ रै॒र्भी॑भ्यः स्वाहा॑ सर्व॒स्मै स्वाहा॑॥ (३४)

सं वर॑पते रै॒र्भी॑भ्यः स्वाहा॑ द्वे च॥ [११]

द॒त्वते॒ स्वाहा॑ऽद॒न्तका॑य॒ स्वाहा॑ प्रा॒णिने॒ स्वाहा॑ऽप्रा॒णाय॒
स्वाहा॑ मुख॑वते॒ स्वाहा॑ऽमु॒खाय॒ स्वाहा॑ ना॒सिक॑वते॒ स्वाहा॑-
ऽना॒सिका॑य॒ स्वाहा॑ऽक्ष॑ण्वते॒ स्वाहा॑ऽन॒क्षिका॑य॒ स्वाहा॑ क॒र्णिने॒
स्वाहा॑ऽक॒र्णका॑य॒ स्वाहा॑ शी॒र्षण्व॑ते॒ स्वाहा॑ऽशी॒र्षका॑य॒ स्वाहा॑
प॒द्वते॒ स्वाहा॑ऽपा॒दका॑य॒ स्वाहा॑ प्रा॒णते॒ स्वाहा॑ऽप्रा॒णते॒ स्वाहा॑
व॒दते॒ स्वाहा॑ऽव॒दते॒ स्वाहा॑ प॒श्यते॒ स्वाहा॑ऽप॒श्यते॒ स्वाहा॑ शृ॒ण्वते॒
स्वाहा॑ऽशृ॒ण्वते॒ स्वाहा॑ म॒न॒स्विने॒ स्वाहा॑ (३५)

अ॒म॒न॒से स्वाहा॑ रे॒त॒स्विने॒ स्वाहा॑ऽरे॒तस्का॑य॒ स्वाहा॑ प्र॒जाभ्यः॑
स्वाहा॑ प्र॒जने॑नाय॒ स्वाहा॑ लो॒म॑वते॒ स्वाहा॑ऽलो॒मका॑य॒ स्वाहा॑ त्व॒चे
स्वाहा॑ऽत्व॒क्काय॑ स्वाहा॑ च॒र्म॑ण्वते॒ स्वाहा॑ऽच॒र्मका॑य॒ स्वाहा॑ लो॒हित॑वते॒
स्वाहा॑ऽलो॒हिता॑य॒ स्वाहा॑ मा॒स॒न्वते॒ स्वाहा॑ऽमा॒स॒काय॑ स्वाहा॑
स्ना॒व॑भ्यः स्वाहा॑ऽस्ना॒वका॑य॒ स्वाहा॑ऽस्थ॒न्वते॒ स्वाहा॑ऽन॒स्थिका॑य॒
स्वाहा॑ म॒ज्ज॒न्वते॒ स्वाहा॑ऽम॒ज्जका॑य॒ स्वाहा॑ऽङ्गि॒ने स्वाहा॑ऽन॒ङ्गाय॑
स्वाहा॑ऽऽत्म॑ने॒ स्वाहा॑ऽना॑त्मने॒ स्वाहा॑ सर्व॒स्मै स्वाहा॑॥ (३६)

म॒न॒स्विने॒ स्वाहा॑ऽना॑त्मने॒ स्वाहा॑ द्वे च॥ [१२]

क॒स्त्वा यु॒नक्ति॑ स त्वा॑ यु॒नक्तु॑ विष्णु॑स्त्वा यु॒नक्त॑स्य यु॒ज्ञस्य॑र्द्धे
म॒ह्य॑ स॒न्न॒त्या अ॒मुष्मै॑ का॒माया॑युषे त्वा प्रा॒णाय॑ त्वाऽपा॒नाय॑ त्वा

व्या॒नाय॑ त्वा व्यु॑ष्ठ्यै त्वा र॒य्यै त्वा राध॑से त्वा घोषा॑य त्वा पोषा॑य
त्वा॒राद् घोषा॑य त्वा प्रच्यु॑त्यै त्वा॥ (३७)

कस्त्वाऽष्टात्रिंशत्॥ [१३]

अ॒ग्नये॑ गा॒यत्राय॑ त्रि॒वृते॒ राथ॑न्तराय वास॒न्ताया॒ष्टाक॑पाल
इन्द्रा॑य त्रैष्टु॑भाय प॒ञ्चद॑शाय बा॒र्हता॑य ग्रैष्मा॒यैका॑दशकपालो
विश्वे॑भ्यो दे॒वेभ्यो॒ जाग॑तेभ्यः सप्तद॑शेभ्यो वैरू॒पेभ्यो॒ वार्षि॑केभ्यो
द्वाद॑शकपालो मि॒त्रावरु॑णाभ्या॒मानु॑ष्टुभाभ्यामेकविं॒शाभ्या॑
वैरा॒जाभ्यां॑ शार॒दाभ्यां॑ पय॒स्यां बृ॒हस्प॑तये पाङ्गा॑य त्रिण॒वाय॑
शाक्क॑राय हैम॑न्तिकाय च॒रुः स॒वित्र॑ आ॒तिच्छ॑न्दसाय त्रयस्त्रिं॒शाय॑
रैव॑ताय शैशि॑राय द्वाद॑शकपालोऽदि॒त्यै विष्णु॑पत्यै च॒रुर॑ग्नये
वैश्वान॑राय द्वाद॑शकपालोऽनु॑मत्यै च॒रुः का॒य एक॑कपालः॥ (३८)

अ॒ग्नयेऽदि॒त्या अनु॑मत्यै सप्तच॑त्वारिंशत्॥ [१४]

यो वा अ॒ग्राव॑ग्निः प्र॒हिय॑ते यश्च सोमो॒ राजा॑ तयो॑रेष आ॒तिथ्यं॑
यद॑ग्नीषो॒मीयो॑ऽथैष रु॒द्रो यश्ची॑यते यथ्सञ्चिते॒ऽग्रावे॑तानि ह॒वींषि॑ न
निर्व॑पेदेष ए॒व रु॒द्रोऽशान्त॑ उपो॒त्थाय॑ प्र॒जां प॒शून् यज॑मानस्याभि
म॒न्येत॑ यथ्सञ्चिते॒ऽग्रावे॑तानि ह॒वींषि॑ निर्व॑पति भा॒गधे॑येनै॒वैनं॑
शम॑यति नास्य रु॒द्रोऽशान्तः॑ (३९)

उपो॒त्थाय॑ प्र॒जां प॒शून्भि॑ म॒न्यते॒ दशं॑ ह॒वींषि॑ भवन्ति न॒व
वै पुरु॑षे प्रा॒णा नाभि॑र्दशमी प्रा॒णाने॒व यज॑माने दधा॒त्यथो॒ दशाक्ष॑रा
वि॒राडन्नं॑ वि॒राज्ये॒वान्नाद्ये॑ प्रति॑ तिष्ठत्यृ॒तुभि॒र्वा ए॒ष छन्दो॑भिः स्तोमैः

पृष्ठैश्चेतव्यं इत्याहुयदेतानि हवींषि निर्वपत्यृतुभिरेवैनं छन्दोभिः
स्तोमैः पृष्ठैश्चिनुते दिशः सुषुवाणेन (४०)

अभिजित्या इत्याहुयदेतानि हवींषि निर्वपति दिशामभिजित्या
एतया वा इन्द्रं देवा अयाजयन्तस्मादिन्द्रसव एतया मनुं
मनुष्यास्तस्मान्मनुसवो यथेन्द्रो देवानां यथा मनुर्मनुष्याणामेवं
भवति य एवं विद्वानेतयेष्ट्या यजते दिग्वतीः पुरोनुवाक्या भवन्ति
सर्वासां दिशामभिजित्यै॥ (४१)

अशान्तः सुषुवाणेनैकचत्वारिंशत्॥ [१५]

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव। य ईशे
अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम। उपयामगृहीतो-
ऽसि प्रजापतये त्वा जुष्टं गृह्णामि तस्य ते द्यौर्महिमा नक्षत्राणि
रूपमादित्यस्ते तेजस्तस्मै त्वा महिम्ने प्रजापतये स्वाहा॥ (४२)

यः प्राणतो द्यौरादित्यौऽष्टात्रिंशत्॥ [१६]

य आत्मदा बलदा यस्य विश्वं उपासते प्रशिषं यस्य
देवाः। यस्य छायामृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय हविषा विधेम।
उपयामगृहीतोऽसि प्रजापतये त्वा जुष्टं गृह्णामि तस्य ते पृथिवी
महिमौषधयो वनस्पतयो रूपमग्निस्ते तेजस्तस्मै त्वा महिम्ने
प्रजापतये स्वाहा॥ (४३)

य आत्मदाः पृथिव्याग्निरेकान्नचत्वारिंशत्॥ [१७]

आ ब्रह्मन्ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसी जायतामाऽस्मिन्नाष्ट्रे राजन्यं
 इषव्यः शूरो महारथो जायतान्दोग्ध्रीं धेनुर्वोढाऽनुङ्वानाशुः सप्तिः
 पुरंधिर्योषां जिष्णू रथेष्ठाः सभेयो युवाऽस्य यजमानस्य वीरो
 जायतान्निकामेनिकामे नः पर्जन्यो वर्षतु फलिन्यो न ओषधयः
 पच्यन्तां योगक्षेमो नः कल्पताम्॥ (४४)

आ ब्रह्मन्नेकचत्वारिंशत्॥ [१८]

आक्रान् वाजी पृथिवीमग्निं युजमकृत वाज्यर्वाक्रान्
 वाज्यन्तरिक्षं वायुं युजमकृत वाज्यर्वा द्यां वाज्याऽक्र॑स्तु सूर्यं
 युजमकृत वाज्यर्वाग्निस्ते वाजिन् युङ्ङुः त्वा रभे स्वस्ति मा
 सम्पारय वायुस्ते वाजिन् युङ्ङुः त्वा रभे स्वस्ति मा सम् (४५)

पारयादित्यस्ते वाजिन् युङ्ङुः त्वा रभे स्वस्ति मा
 सम्पारय प्राणधृगंसि प्राणं मे द॒ह व्यानधृगंसि व्यानं मे
 द॒ह पापानधृगंस्यपानं मे द॒ह चक्षुरसि चक्षुर्मयि धेहि श्रोत्रमसि
 श्रोत्रं मयि धेह्यायुरस्यायुर्मयि धेहि॥ (४६)

वायुस्ते वाजिन् युङ्ङुः त्वा रभे स्वस्ति मा सन्निचत्वारिंशच्च॥ [१९]

जज्ञि बीजं वर्षा पर्जन्यः पक्ता सस्य॑ सुपिप्पला
 ओषधयः स्वधिचरणेय॑ सूपसदनोऽग्निः स्वध्यक्षमन्तरिक्ष॑
 सुपावः पवमानः सूपस्थाना द्यौः शिवमसौ तपन् यथापूर्वमहोरात्रे
 पञ्चदशिनोऽर्धमासास्त्रिंशिनो मासाः क्लृप्ता ऋतवः शान्तः
 संवत्सरः॥ (४७)

जज्ञि बीजमेकत्रिंशत्॥ [२०]

आग्नेयोऽष्टाकपालः सौम्यश्चरुः सावित्रोऽष्टाकपालः
पौष्णश्चरु रौद्रश्चरुरग्नये वैश्वानराय द्वादशकपालो मृगाखरे
यदि नागच्छेदग्नयेऽहोमुचेऽष्टाकपालः सौर्यं पयो वायव्यं
आज्यभागः॥ (४८)

आग्नेयश्चतुर्विंशतिः॥ [२१]

अग्नयेऽहोमुचेऽष्टाकपाल इन्द्रायाऽहोमुच एकादश-
कपालो मित्रावरुणाभ्यामागोमुग्न्यां पयस्यां वायोसावित्र
आगोमुग्न्यां चरुरश्विभ्यामागोमुग्न्यां धाना मरुद्भ्य एनोमुग्न्यः
सप्तकपालो विश्वेभ्यो देवेभ्य एनोमुग्न्यो द्वादशकपालोऽनुमत्यै
चरुरग्नये वैश्वानराय द्वादशकपालो द्यावापृथिवीभ्यामहोमुग्न्यां
द्विकपालः॥ (४९)

अग्नयेऽहोमुचे त्रिंशत्॥ [२२]

अग्नये समनमत्पृथिव्यै समनमद्यथाग्निः पृथिव्या समनमदेवं
मह्यं भद्राः सन्नतयः सं नमन्तु वायवे समनमदन्तरिक्षाय
समनमद्यथा वायुरन्तरिक्षेण सूर्याय समनमद्विवे समनमद्यथा
सूर्यो दिवा चन्द्रमसे समनमन्नक्षत्रेभ्यः समनमद्यथा चन्द्रमा
नक्षत्रैर्वरुणाय समनमदद्भ्यः समनमद्यथा (५०)

वरुणोऽद्भिः साम्ने समनमदृचे समनमद्यथा सामर्चा ब्रह्मणे

समनमत्क्षत्राय समनमद्यथा ब्रह्म क्षत्रेण राज्ञे समनमद्विशे
 समनमद्यथा राजा विशा रथाय समनमदश्वेभ्यः समनमद्यथा
 रथोऽश्वैः प्रजापतये समनमद्भूतेभ्यः समनमद्यथा प्रजापतिर्भूतैः
 समनमदेवं मह्यं भद्राः सन्नतयः सं नमन्तु॥ (५१)

अद्यः समनमद्यथा मह्यं चत्वारि च॥ [२३]

ये ते पन्थानः सवितः पूर्व्यासोऽरेणवो वितता अन्तरिक्षे।
 तेभिर्नो अद्य पृथिभिः सुगेभी रक्षा च नो अधि च देव ब्रूहि। नमो-
 ऽग्नये पृथिविक्षिते लोकस्पृते लोकमस्मै यजमानाय देहि नमो
 वायवेऽन्तरिक्षक्षिते लोकस्पृते लोकमस्मै यजमानाय देहि नमः
 सूर्याय दिविक्षिते लोकस्पृते लोकमस्मै यजमानाय देहि॥ (५२)

ये ते चतुश्चत्वारिंशत्॥ [२४]

यो वा अश्वस्य मेध्यस्य शिरो वेद शीर्षण्वान्मेध्यो भवत्युषा
 वा अश्वस्य मेध्यस्य शिरः सूर्यश्चक्षुर्वातः प्राणश्चन्द्रमाः श्रोत्रन्दिशः
 पादा अवान्तरदिशाः पर्शवोऽहोरात्रे निमेषोऽर्धमासाः पर्वाणि
 मासाः सन्धानान्यृतवोऽङ्गानि संवत्सर आत्मा रश्मयः केशा
 नक्षत्राणि रूपन्तारका अस्थानि नभो मांसान्योषधयो लोमानि
 वनस्पतयो वाला अग्निमुखं वैश्वानरो व्यात्तम् (५३)

समुद्र उदरमन्तरिक्षं पायुर्द्यावापृथिवी आण्डौ ग्रावा शेपुः
 सोमो रेतो यज्जञ्जभ्यते तद्वि द्योतते यद्विधूनुते तथ्स्तनयति

यन्मेहंति तद्वर्षति वागेवास्य वागहर्वा अश्वस्य जायमानस्य
 महिमा पुरस्ताञ्जायते रात्रिरेनं महिमा पश्चादनु जायत एतौ
 वै महिमानावश्वमभितः सम्बभूवतुर्हयो देवानवहर्दर्वासुरान्
 वाजी गन्धर्वानश्वो मनुष्यान्त्समुद्रो वा अश्वस्य योनिः समुद्रो
 बन्धुः॥ (५४)

व्यात्तमवहर्द्वादश च॥ [२५]

गावो गावः सिषांसन्तीः प्रथमे मासि संमान्यो यदि सोमौ षडहैरुश्वज्या(३)ं देवानामर्क्येण चर्माव
 पृथिव्यै दत्वते कस्त्वाग्नये यो वै यः प्राणतो य आत्मदा आ ब्रह्मन्नाक्राञ्जि बीजमाग्रेयोऽष्टाकपालोऽग्नये-
 ऽहोमुचेऽष्टाकपालोऽग्नये समनमद्ये ते पन्थानो यो वा अश्वस्य मेध्यस्य शिरः प्रश्नविशतिः॥ [२६]

[गावः समान्यः सर्वनमष्टभिर्वा एते देवकृतश्चाभिजित्या इत्याहुर्वरुणोऽद्विः साम्ने चतुःपञ्चाशत्॥54॥

गावो योनिः समुद्रो बन्धुः॥]